

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtöken és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGHPÁL
[LAPTULAJDONOS.]

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előzetesek küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyilt-tár so. a i. K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klóring 10,489. szám

A politikai helyzet.

Szeptember végén, az alanyi költők szerint, sárguló faleveleket sodor az őszi szél, szürkés ködök ereszkednek a letarolt mezőkre, kiröpülnek a fecskék az esz alatti fészekből és diadalmos bevonulását tartja Magyarországra — a politika helyzetét a mi ékes prózai nyelven azt jelenti, hogy az örök komédia újra kezdetét veszi.

Sőt már el is kezdődött, a miről a híres budapesti felhivatalos lap a következő nagyjelentőségű mondatokban számol be:

1. Gróf Khuen-Héderváry délután fél 3 órakor titkára kíséretében Bécsbe érkezett.

2. Gróf Khuen-Héderváry Bécsben Lukács László pénzügyminiszterrel ötnegyed óráig tanácskozott.

3. A miniszterelnököt a király egy óra hosszat tartó kihallgatáson fogadta.

4. A miniszterelnök kijelentette, hogy a politikai helyzetről és a folyó ügyekről tett jelentést a királynak.

Ime négy pontba foglalva az örökké megisméllődő történet. Négy pontba foglalva Magyarország minden átka, minden szenvedése, a magyar nép minden baja minden nyomora.

Ettől az első császári audienciától kezdve egész addig a napig, a míg az uralkodó „kedvelt híveit”, a nagyságos képviselőket és a méltóságos főrendeket kegyelemben újra-fölmenti az ország kormányzás nehézségei alól, megint ráfekszik egész Magyarországra minden járványnál sulyosabban a politikai helyzet.

A miniszterelnök és a kormánytagjai megint megkezdték bécsi utazásaikat, a napi lapok nap-nap után a politikai helyzetről írnak hasábos tudósításokat és minden egészséges eszmét, minden gazdasági reformot csirájában megöl a legkegyetlenebb legveszedelmesebb, soha sem gyógyítható magyar betegség: a politikai helyzet.

Pedig ez a politikai helyzet, a mely minden érdeklődést, minden energiát, a maga részére foglal le, évtizedek óta mitsem változott.

Csak a szereplő személyek változtak. Az egyik miniszterelnök megbukott, jött helyébe a másik. Az egyik képviselőház nem akart mindent megszavazni, feloszlatták, jött helyébe a másik. De a politikai helyzet ugyanaz maradt.

Továbbra is Ausztria gyarmata maradunk. Szállítjuk a megszámlálhatatlan milliókat Bécsbe és nem kapunk érte semmit. A magyar anyák még mindig a császár részére szülik a katonákat, a gazdasági függetlenség még mindig merész, soha be nem teljesedhető álom.

A politikai helyzet még mindig nem egyéb az uralkodói akarathoz és annak szolgálékü végrehajtásánál.

Ezért vigasztalan állandóan Magyarországon a politikai helyzet. Ezért lett a tejjel-mézszel folyó Kánaánból a nyomor országa, a honnan tizezrével menekülnek az emberek messze tengerentuli világba.

Mert magyar földön csak az történik, a mit az uralkodó akar. Az uralkodó akarata pedig merőben el lenkezik a nemzet akarataival.

Ha majd egykor újra forradalmi szellő lengi át a négy folyam országát és merész, csodás diadalmat a teljes öntudatra ébredt nemzeti akarat és ujjászületik a magyar föld népe, akkor, de csak is akkor lehet Magyarországon majd politikai helyzetről beszélni. De addig nem...

Szemle.

Tisza az aradi gyászünnepen.

Nagyszámu közönség jelenlétében és kedvező időjárás mellett folyt le az aradi gyászünnepe. Az idén, mint ismeretes, Tisza Istvánt küldötte ki a munkapárt a képviselőház koszorújának letételére.

Tisza beszédének voltak jó és rossz helyei. A történelmi összeütközések vázolásában előadása történelmi hűséggel birt. Hanem beszédének egyes részeiben olyan dolgokat emlegetett, amiért az ember hajszála égnek áll:

— „Egy nagy igazságszolgáltatás (!) van abban, — mondja Tisza — hogy egyesek meglakoljanak azért, amibe a nemzetet saját hibái beleviszik.

Szerinte a nemzeti hűség döntötte a nemzetet veszélybe. A nemzet vétkei, tévedéseiért kellett egyeseknek bűnhődniök.”

Az aradi vértanúk emlékűnnepén ilyen abszurd állításokat tenni, igazán képtelenség. Nem a nemzet hűsége és nem a nemzet hibái vitték veszélybe a nemzetet, hanem megátadott alkotmányának és szabadságának védelmében volt kénytelen fegyvert ragadni. És nem a nemzet vétkei juttatták bitóra a nemzet vértanuit, hanem a bécsi császári hatalom gonoszsága és zsarnoksága.

Azért, hogy Bécsben tetsző dolgokat mondjon Tisza, lehetetlen, hogy ilyen történelmi hamisításokkal iparkodjék Bécs kegyeit megnyerni. Így aztán a vértanukra más oldalról kent magasztalás és dicséret igazán csak farizeus beszédnek mondható. Különösen, ha hozzávesszük még, hogy végül aztán a kiegyezésben látja a vértanúk összes hősi feláldozásának jutalmát! Így csak egy-egy pártoskodó és fölfelé hízlekedő politikus beszélhet.

Az 560 millió állami kölcsön.

A törvény 560 millióról szól, a kormány azonban csak 500 millióra

kötött kölcsönt, de ha fenekére nézünk a dolognak, akkor azt látjuk, hogy a kormány tulajdonképpen csak 250 millió kölcsönt kötött, lévén a másik 250 millió csak rövid lejáratu függő kölcsön, erre pedig kap készpénzben 222 $\frac{1}{2}$ milliót. Tehát 560 millió helyett: 222 $\frac{1}{2}$ millió. Hát ez minden lehet, csak pénzügyi siker nem lehet akkor, amikor a kormánynak, jobban mondva Bécsnek úgy kell a pénz, mint a falat kenyér. Kellene 560 millió, ennek tetejébe még 560 millió, sőt második emelés gyanánt még 560 millió. Ez Bécsnek még mind kevés volna a fogára, s mind e helyett csak rongyos 222 $\frac{1}{2}$ millió! A kormány pénzügyi művelete ugyanis a következőképpen fest:

A 250 millió korona pénztári jgyért 98 százalékos árfolyam mellett kap 245 milliót. A 250 millió járadékért 90 százalékos árfolyam mellett kap a kormány 225 milliót, de ebből 1 százalék lemegy bélyegre, s így kézhez tulajdonképpen csak 222 $\frac{1}{2}$ milliót. Összesen: 467 $\frac{1}{2}$ milliót. Ebből visszaváltának a december 31-én esedékes pénztári jegyek 215 milliót. A kormány által a tavasszal fölvevett folyószámla kölcsön 100 millió. Összesen 316 millió. Maradt tehát a kormánynak beruházásokra és pénztári készletekre 152 és fél millió keronája.

Törvényhatósági közgyűlés.

Udvarhelyvármegye törvényhatósága f. hó 11-én d. e 9 órakor tartotta meg a bizottsági tagok élénk érdeklődése mellett őszi rendes közgyűlést. A főtárgysorozatban 221, a póttárgysorozatban 133 pont volt felvéve.

A vármegye főispánja megjelenésén a küldöttség hívására a díszteremben, az elnöki széket elfoglalta s ismertette Budapesten a miniszterelnöknel, kereskedelmi és igazságügy miniszternél járt küldöttség eljárását és örömmel jelentette, hogy nagyon biztató ígéretet kaptak az igazságügyi palota felépítése és a törvényhatósági ut áthelyezésére, a mit a törvényhatóság örömmel vett tudomásul.

Megkezdődött aztán a tárgysorozat tárgyalása s a háztartási pénzalap 1911. évi költségvetését elfogadva, a tisztai nyugdíj alap költségvetése felett döntöttek névszerinti szavazással s kimondották a 2 százalékos pótdadó megszavazását és egyben segítyt kérnek a nyugdíjak fedezésére, mert 8 százalékos pótdadó fedezné csak a szükségletet.

Az alispán terjedelmes jelentést olvasott fel a múlt közgyűlés óta történt eseményekről, melynek során Ugron Zoltán szólalt fel és különösen a huszdrágaság ügyében igen

helyes dolgokat mondott el, a mi azonban csak kiáltó szó maradt.

A közgyűlés egyik nevezetes ügye következett, a Dr Demeter Lőrinc udvarhelyjárasi főszolgabíró nyugdíjazásával megüresedett, s az ennek betöltésével üresedésbe jövő állásoknak választás útján leendő betöltése.

A főszolgabírói állásra egyetlen pályázó volt: Szabó Gábor vármegyei első aljegyző, a kit egyhangulag választott meg a közgyűlés. Helyébe I-ső aljegyzőnek szintén egyhangulag Dr Keith Ferenc U. aljegyző választott.

Nagyobb érdekességű volt az ilyen módon megüresedett II. aljegyzői állás betöltése, a melyre 2 pályázó volt: Lukácsffy József árvaszéki jegyző és Szabó Endre III. aljegyző. Mindkettő érdemes ember s erős összetűzésre volt kilátás. A névszerinti szavazás során Szabó Endre lett a győztes. Az ő helyére pedig, mivel más pályázó nem volt, illetve Máthé Tibor pályázatát visszavonta, egyhangulag Dr Gyárfás Pál választott meg.

A választások után szünetet adott az elnöklő főispán, mert a választásokkal az egész délelőtt eltelt s d. u 3 órakor folytattatott a gyűlés.

Itt Gálffy Kálmán székelykereszturi főszolgabíró nyugdíjazása volt egyik nevezetes pont, a kinek nyugdíjazását ki is mondotta a közgyűlés. Ugron János azonban felebbeszét jelentett be.

A városi tisztviselők fizetés rendezése alkalmával leadott táblázatok szerint, a város képviselőtestülete Székelyudvarhely várost a B) táblázatba sorozta, míg a közgyűlés a C) táblázatba osztotta be, mivel semmivel sem volt igazolva, hogy a városnak 10,000-nél több lakosa volna. Pedig hozzá számítva az 1890. népszámlálás alkalmával megállapított 8045 lélek számhoz, mintegy 1000 tanulót s a keletkezett új utcák lakóit, kétségtelen, hogy ma már 10,000-nél több a város lakosságának a száma és pedig a jelenlegi lakosok száma az irányadó. De mindez hitelesen igazolva nem volt s így kénytelen volt a törvényhatóság erre az állápontra helyezkedni. Azonban ez aligha lényeges, mert a rendezett tanácsu városoknak 2 osztályba való sorozását el fogják és el kell törölnék, mert ha kisebb is a város, a megkívánt minőség ugyanegy s ha kisebb a város és kevesebb munka volna, kevesebb a tisztviselők száma is.

A löfegyver tartásról alkotott szabályrendeletnél Gyertyánffy Gábor szólott fel és tul szigorúnak találta az alkotott szabályrendeletet. Csak főszolgabírói engedéllyel lehet fegyvert meg revolvert, flobertet is vásárolni és tartani, a mi bizony az

egyéni szabadságnak korlátozása. A szabadosságot feltétlenül szűkíteni és büntetni kell, de az egyéni szabadságot annyira korlátozni még sem lehet helyesnek tartani. Igaza volt Gyertyánffynak, a ki indítványozta, hogy írjon fel a törvényhozáshoz a törvényhatóság s az egész országban egyöntetűleg rendezzék, mert hiába van megtiltva Udvarhely-megyében a fegyvervétel, ha más helyen meg lehet venni s aztán behozni. Itt tönkre megy a fegyverkereskedelem, hogy más helyen annál jobban virágozzék. A közgyűlés az állandó választmány javaslatát, vagyis a szabályrendeletet teljes egészében elfogadta.

A községi számadások és költségvetések, valamint más ügyek letárgyalása után, késő este ért véget a közgyűlés.

A drágaság.

Az aktuális gazdasági problémák legaktuálisabbika, mely ma, ugyszólván mindenkit élénken foglalkoztat, a drágaság kérdése. A közgazda érdekes jelenséget lát benne, a szegény aggódással néz a jövőbe, a középosztály korlátozza igényeit, a gazdaságpolitikai ellenfelek pedig fegyvert kovácsolnak belőle a másik leküzdésére vagy meggyanúsítására, közben pedig az árjegyzések folyton emelkedő irányzatáról számolnak be.

A drágaság kérdése olyan csomó, melyet sokan akarnának megoldani s a legtöbbben még csak jobban összezabogozzák. Mert a drágaság nem egy és nem két ok szüleménye, a drágaság problémája a legkomplicáltabb rejtvény, melynek megfejtéséhez mindenekelőtt — objektivitás szükséges. Az objektivitás pedig ritka erény. Nemesak nálunk, hanem egyebütt is. Agráriusok és merkantilisták, munkások és munkaadók mind a maguk szemüvegén nézik az áremelkedés fejlődését s egyedül az ellenfélben keresik a ható okot.

Az agráriusok a közvetítő kereskedelmet okolják a drágaságért. Sok kézen fut át az áru, míg a termelőtől a fogyasztóig jut. Ime a drágaság okai! Rövidítsük meg azt az utat s nem lesz drágaság.

Az iparos már nem a kereskedőben látja a baj okát, hanem első sorban az agrár vámok hatásában. Ez a meggyőződés különösen Németországban általános és a német statisztikusok megcáfolhatatlan módon mutatják ki, hogy az iparos Németország mekkora áldozatot kénytelen hozni azért, hogy a német földbirtokos magasabb földjradékot húzhasson. Kimutatják, hogy egy hat tagból álló család a szabad-kereskedő Hollandiában 21 márkáért vásárolhat annyit, mint a Ruhr-kerületben, Németországnak e speciálisan iparos vidékén, 28 márkáért s hogy Enschede (Hollandiában) és Gronau (Németország) piaci árjegyzései között, dacára annak, hogy csak öt mérföldnyire vannak egymástól, a fontosabb élelmicikkekben a következő eltérések tapasztalhatók:

Enschede	Gronau
Rozskenyér 0.5 kg	4.5 cents 6.5 cents
Buzakenyér 0.5 kg	7.— „ 9.— „
Vaj 0.5 kg.	65.— „ 81.— „
Marhahus 0.5 kg.	44.— „ 47.— „
Sertéshus 0.5 kg.	42.5 „ 48.— „
Tej liter	8.— „ 9.— „

Hogy ezek az arkülönbözetek milyen fontos tényezői az olcsó termelésnek, az a körülmény igazolja legjobban, hogy számos német iparos közvetlenül a holland határa mellett létesített vállalatot a munkásainak holland területen épített lakásokat.

Franciaországban is éget a kérdés; a franciák egyik legnevesebb közgazdásza, a „bourgeois“ Leroy-Beaulieu Paul, vezércikkében foglalkozik a kérdéssel. Szerinte az a legfontosabb kérdés, hogy vajjon állandó, avagy csupán átmeneti jelenséggel állunk-e szemben s adatokkal bizonyítja, hogy a mai drágaság — legalább a legtöbb cikkben — az utolsó évek termésviszonyaiból folyó és muló jellegű átalakulás.

Azok, akik az utolsó harminc év átalakulását teszik megfigyeléseik tárgyává, többnyire megfedkeznek róla, hogy 1880-tól 1900-ig az előző évtizedekhez képest jelentékeny arcsökkenés volt észlelhető. Emile Levasseur nagyszabású anketban tanulmányozta a kérdést és oda konkludál, hogy dacára annak, hogy az élelmiszerek árai 1906 óta rohamosan emelkedtek, 1908-ban mégis alacsonyabban álltak, mint 1880-ban. Az élelmiszerek árának összege 1880-1885-től 1902-ig és 1905-ig esett, majd 1905-től 1908-ig emelkedett, amit az indexszámok következőkben juttatnak kifejezésre:

1880-ban 111.9, 1902-ben 99.8, 1905-ben 98 és 1908-ban 106.5. 1902-től 1908-ig 8.5 százalékkal emelkedtek, 1908-ban mégis 5.4 százalékkal alacsonyabbak, mint 1880-ban. A drágulás főleg 1905-ben vált érezhetőbbé és az utolsó négy évben 8.5 százalékkal emelkedtek az árak.

Amíg 1908-ban a buza ára még alig emelkedett túl az utolsó 20 év árainak átlagán, 1910-ben hirtelen 28.25 frankra szökött, vagyis Franciaországban ezidőszerint teljesen érvényességre jut a 7 frankos gabona vám (hektoliterenkint). A buza árának emelkedése a kenyér drágulását vonta maga után, amennyiben a 3306 párisi péküzlet közül 1909. augusztusában a négyfontos kenyérét 53 üzletben 85 centimes-ért, 1593-ban 80 cent.-ért, 1709-ben pedig 75 cent.-ért adták, míg 1908-ban ugyanezen időben csak egy pék mérte 85 cent.-ért, 1434-ben 80 cent.-ért, 801-ben 75 cent.-ért és 734-ben 75 cent.-ért ugyanezt a mennyiséget.

Leroy-Beaulieu az aggódó tömegeket azzal vigasztalja, hogy a második császárság idejében a kenyér ára szintén 80 cent. volt és hogy a hivatalos „pékpénztár“ (Caisse de la Boulangerie) ezidőben éppen azért létesült, hogy legalább ezt az árnyóvót ne haladják túl.

Franciaországban a liszt mellett fontos a bornak, ezen ugyszólván általános élvezeti cikknek — oly nagyfokú drágulása, a milyen csak a filoxera pusztításának idején volt észrevehető. Természetesen ez is csak átmeneti jelenség, mert hiszen nemrégén még tultermelésről panaszkodtak a délvidéki szőlős-gazdák s féltek, hogy a hihetetlenül alacsony árak mellett sem tudnak tulačni boraikon.

Az egyetlen cikk, melynek drágulása, Leroy-Beaulieu szerint, nem

muló, hanem állandó jellegű, a hus. Ennek oka, hogy a munkások életmódja, standarja a bérek javulása következtében emelkedett s hogy ezáltal a husfogyasztás sokkal általánosabbá vált. Egyben a vágott átlatok inferiorisabb husa iránt megcsappant az érdeklődés, aminek következtében a vágás kevésbé gazdaságos és a jobb részek megfelelően drágábbak lettek.

Ime a drágaság probléma francia megvilágításban! Látjuk tehát, e baj nem speciálisan magyar, hanem nemzetközi s mindenütt egyforma erővel üti fel a fejt. Ami speciálisan magyar jelenség, az nem a drágaság, hanem a kereset hiánya, ami a drágaságot érezhetőbbé teszi. Az állam által eltartottak nagy száma erősen sanyli a drágaságot s ugyancsak nehezen viselik el azok, akik vállalkozási hajlam és alkalm hiján nem játszanak aktív részt a termelésben.

Ha az uralkodó drágaság nagyobb munkásságra ösztönöznék azokat, akik a régi jövedelmükből a megváltozott viszonyok között nem tudnak megélni, ha kereső pályákra szorítaná azokat, akik ma lenéznek a nem uri munkát, ha termelésünk megélénkítését eredményezné, akkor csakhamar nem vennők észre a drágaságot, sőt akkor áldás lenne a retteget baj... (Sz. H.)

HIREK.

— **Előfizetés.** Az idő eljárt; az előfizetés lejárt... A „Székely-Udvarhely“ 1848-as politikai lap tizenhatodik évfolyamának utolsó évfolyamára kérjük az előfizetés megújítását. A „Székely-Udvarhely“ azért a csekély előfizetési összegért, sokszoros közszolgálatot teljesít. Az ára mindennek emelkedett; némely dolognak 2—3-szorosára is. A „Székely-Udvarhely“ maradt a régi előfizetési ár mellett, a melyet kérünk mielőbb befizetni. Sőt ha minden előfizetőnk maga mellé még egy új előfizetőt kegyeskednék megnyerni, ezzel ügyünket hathatósan és önzetlen hazafisággal támogatná; örök hálára kötelezve minket. Polgártársak! Székely Testvérek! Ellenünk, a Ti függetlenségi lapotok ellenküzd a hatalom, meg akarja buktatni, hogy Nektek szabad sajtótok ne legyen! Vigyázzatok! Ha a jó ügy elbukik, mi okai nem leszünk. Azonban mi álljuk a küzdelmet. De kérjük polgártársaink fokozott támogatását. Hazafias tisztelettel: a szerkesztőség és kiadóhivatal.

— **Tanítóink nagygyűlése.** Az Udvarhelyvármegyei Tanító egyesület harmincötödik rendes közgyűlését ma (csütörtökön) a vármegyeház disztermében d. e. 9 órától kezdődőleg tartja meg a már közölt tárgysorozattal. Közgyűlés után Barkóczy Albert „Hungária“ jóhírű vendéglőjében közepéd lesz. Egy teríték 4 korona. Paál Sándor áll. tanítónál jelentkezhetni. Szívesen üdvözljük vármegyénk derék tanítócsapatát a székely anyaváros falai között. Kívánjuk, hogy hasznos működésük áldásos legyen.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Farkas Gábor okleveles kántor-tanítót, aki most végezte a székelykereszturi áll. tanító-képzőt, a medeséri állami elemi iskolához rendes tanítónak nevezte

ki. Farkas Gábor képző-intézeti növendék korában is kitűnt társai közül agilis társadalmi működésével. Nagy a reményünk, hogy Medesér köztségben sem hallgat. Alkotni fog.

— **Áthelyezés.** A király megengedte Zsoldos Benő székelyudvarhelyi királyi törvényszéki albirónak a zombori kir. járásbirósághoz való áthelyezését.

— **Szüreti multság.** A székelykereszturi kereskedő ifjak e hó 22-én (szombaton) este fél 8 órától kezdve Székelykeresztúron, a Korona-szálló nagytermében az árva gyermekek javára zártkörű szüreti táncestélyt rendeznek.

— **Közigazgatási bizottságunk** e havi üléséről szóló tudósításunkat lapunk jövő számában hozzuk.

— **Tanítói kinevezések, áthelyezés, változások.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ferenczy Róza Zsigmond telepi megániskolai okl. tanítónőt a lelei (Csanádmegye) állami elemi iskolához rendes tanítónőnek; Bálinth Balázs lókodi, Csörgő Vencel Miklós bétaei, Kiss Mózes abásfalvai, Kendi István kénososi községi iskolai tanítókat, az ottani községi iskolákból állami szervezett iskolákhoz, állomáshelyeiken való meghagyással — állami isk. rendes tanítóknak nevezte ki. Szász Ferenc eltáv. zásával a megüresedett siménfalvi állami iskolai tanítói állásra Jánosi József siklodi áll. tanítót; Asztalos Ferenc medeséri állami tanítót pedig a felsőrákosi állami elemi iskolához helyezte át a közoktatásügyi miniszter. Az atyhai róm. kath. iskolától eltávozott Imreh Sándor kántor-tanító helyébe Udvard Ferenc okl. tanítót; Székelyszentkirályra Turzon János helyébe Hajdu Géza okl. tanítót nevezte ki az erdélyi püspök. Az árvátfalvi községi iskolánál Nagy Lajos lemondása folytán megüresedett állásra, Molnár Aladár farcádi ref. tanítót egyhangulag megválasztották énekevezértanítónak. Péterffy Irén homoródalmási és Bod Emma székelyudvarhelyi állami elemi iskolai tanítónők fizetési előléptetést nyertek.

— **Uj ügyvéd.** D. Váró Zoltán a mult hét folyamán a marosvásárhelyi ügyvédvizsgáló bizottság előtt az ügyvédi vizsgát letette. Az ügyvédek lajstromába Székelyudvarhely székelyhellyel bejegyeztetett. Irodáját e napokban városunkban megnyitja.

— **Halálozás.** Kibédi Zsigmond földadónyilvántartási biztos neje szül. Ferenczi Karolina életének 29-ik, boldog házasságának 7-ik évében folyó hó 9-én reggel 8 órakor, kinos szenvedés után jobb létre szenderült. Temetése nagy részvét mellett kedden délután 3 órakor a ref. egyház szertartása szerint történt meg. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja. Nyugodjék csendesesen.

— **Faiskola-felügyelő.** A vármegye alispánja Darkó Lajos székelyszentmiklósi igazgató-tanítót faiskola-felügyelőnek nevezte ki Szász Ferenc helyébe.

— **Falusi szabad lyceumok.** Udvarhelyvármegye néhány községében derék tanítóink nagy munkát végeztek. Köteles tanításaikon kívül, esti időben összegyűjtötték a népet és tanították szépre, gyönyörűre, a milyent ritkán, vagy soha sem hallottak. Ezért az ügybuzgóságért a köz-

oktatásügyi miniszter — kir. tanfelügyelőnk előterjesztésére, aki a legkisebb ügybuzgalmat is méltányolja — a csekefalvi unitárius iskola tanítójának 30 K, a farcádi ref., a patakfalvi községi, az etédi róm. kath., a korondpálpataki csekefalvi községi, a bözödi áll. iskola tanítójának 48—48 K kitüntető jutalmadját utalványozott.

— **Az erdélyrészi tűzoltók szövetséget** alkottak minap Nagyenyeden báró Bornemissza János tb vármegyei főjegyző, dicsőszenimartoni parancsnok elnöksége alatt. Kedves József titkár, Székely Ödön enyedi és Szentgyörgyi Dénes parancsnokok pedig előadók lettek. A jövő évi közgyűlés Marosvásárhelyt lesz. Bernády polgármester meghívta a szövetséget.

— **Tanítói ülés kirándulással.** Az Udvarhelyvármegyei Tanító-egylet székelyudvarhelyi járásköre őszi ülését e hó 29-én (szombaton) d. e. 9 órákor fogja Alsósófalván megtartani. Az ülés rendkívül élvezetesnek ígérkezik, amennyiben érdekes kirándulással lesz kapcsolatos. A hivatalos előterjesztéseken kívül Damó Dénes parajdi és Molnár Aladár farcádi tanítók felolvasnak. Tárgysorozat után kirándulnak az ülés tagjai a parajdi sóbányához, ahol megtekintik a régi és új sóbányát, valamint az Erzsébet-tárnát. Azután a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság sóörölő malmát, valamint Dr Mezei Ödön agyagedény és kályhagyárát tekintik meg. Végül pedig Parajdon a Mekkei-fele vendéglőben közönséges ebéd lesz.

— **Tanítói ülések.** Az Udvarhelymegyei Tanító egylet homoródi járásköre október 26-án Keményfalván, a székelykereszturi járáskör pedig nov. 3-án Kisgalambfalván tartja meg ülését.

— **Bánatában mérget ivott.** Özv. Szávits Száváné szül. Kefner Biri okl. szülésznő vasárnap reggel szublimát oldatot ivott. Azonban — szerencsére — idejekorán észrevették és a kórházba szállítva, életét megmentették. Tettét — állítólag — a feletti bánatában követte el, hogy Kibédi Zsigmondné haláláról értesült. Kibédire ugyanis az ő gondozása alatt volt, mint gyermekágyas és vérmérgezés következtében elhalt. Még vasárnap délután, mikor már beszélhettek vele, megjelent a kórházban Szombatfalvy Lajos fő- és Ferenczy Béla alkapitány s kihallgatták özv. Szávitsnét. Az eset általános feltűnést keltett városunkban.

— **Országos kirakó vásárok.** Október hó 15-én: Dicsőszenimarton, Parajd, Szinye (Dés mellett); 16-án Csikkarczfalva, Halmágy, Nagyenyed, Nagyida, Nagyilonda; 17-én Újgyeház; 20-án Várhely; 21-én Bonczhida, Gyéres, Tasnád; 23-án Szászrégen.

— **Új törvény az élelmiszer-hamisításról.** Az élelmiszer-hamisítások már úgy elvannak terjedve Magyarországon, mint talán sehol sem másutt. Vannak ugyan törvényeink a hamisítások ellen, de ezek — úgy látszik — nem elégségesek s azonkívül kisebb nagyobb hiba van bizonyosan a végrehajtásuk körül is. A földművelésügyi miniszter éppen ezért revízió alá veszi a törvényt. Kormányrendeletet intézett valamennyi

törvényhatóságokhoz, közöttük a mi megyénkhez is, hogy a revízióra vonatkozó észrevételeiket és javaslatokat lehetőleg még ez év végéig hozzá fölterjesszék.

— **1200 millió Amerikából.** Az amerikai bevándorlási bizottság kimutatást szerkesztett azokról az összegekről, miket a bevándorlók egy esztendőben hazaküldenek. Ez az összeg a múlt évben több, mint 1200 millió koronára rugott. A legnagyobb összeget, mintegy 400 milliót, Olaszországba küldték. Továbbá küldtek a bevándorlók Ausztria és Magyarországra 350 milliót.

— **Kivándorlás gyanúja alatt.** A belügyminiszter valamennyi törvényhatóságokhoz kormányrendeletet intézett, a mellyel kötelezi őket, hogy tartsák nyilván azokat, kikről hallják, hogy kivándorolni akarnak, noha utleveltet nem szereztek. Ha a nyilvántartottak valamelyike távozik a községből, akkor annak nevet és személyleírását azonnal közölni kell a határrendőrséggel és a csendőrséggel. A kivándorlás gyanúja alatt levőkkel tehát éppen úgy bántanak Magyarországon, mint a kóleragyanusokkal.

— **Ujabb árlejtés** lesz e hó 14-én d. e. 10 órákor a székelyudvarhelyi államépítészeti hivatalban a város területén levő Kőkereszt-tér szabályozási, illetve utépítési és a 92. sz. Vargapatakhid átalakítási munkáira. Közöljük e hirt az érdekeltekkel mi is; hátha a második árlejtés szerencsésebb lesz.

— **A Romániába szülői postai csomagok fölszerelése.** A román vámhatóság megkívánja, hogy a Romániába szülő mindennemű postai csomaghoz ezentúl az eddig is szükséges két darab árubevalláson (vámnyilatkozaton) kívül a feladó a csomagban elhelyezett árukról szóló eredeti számlát is mellékelje. Az e tekintetben hiányosan felszerelt csomagokat a román vámhivatalok visszautasítják.

— **A fagy nem öli meg a méheket.** A „Méhészet” című folyóiratban olvassuk a következőket: A méhek nem képesek a hangyák, halak és egyéb csuszó-mászók módjára elviselni a hideget; ellenben hidegtől megdermedt állapotban egy hétig, esetleg 10 napig is maradhatnak. Hogy azonban mennyit bírnak ki egyáltalán, az még ismeretlen; de semmiesetre sem sokkal többet a fenti időnél. Kísérletet tettünk egy ízben néhány méhet 0 hideg hatásának vetni alá. Két-három perc teljeseleg elég volt a méheknek megölésére. Lehet, hogy nagyobb ellentálló képességet fejtenek volna ki, ha a hideg fokozatosan éri őket. A méhek kiröpülhetnek tél közepén, ha az idő némiképpen fölenyhül és a hőmérséklet hirtelen esésekor megdermedve hullanak a földre. De ha ismét kisüt a nap, magukhoz jönnek, életre kelnek és visszaröpülnek lakásukba, mintha mi sem történt volna. Reméljük, hogy gyakorlati és tudományos szakembereink még alaposabban fogják fejtegetni ezt a kérdést, mivel ez éppen nem csekély fontosságú a telelést illetőleg. Hogy a méh napokig tartó dermedt állapotból melegebb időben újra életre kel, az a fönt elmondottak után kétségtelen. E tekintetben a szakértők előtt egy új — és a körülményekhez képest kiaknázatlan tér áll, amely-

ről minden komoly méhésznek érdekében áll körülményesebben tájékozódni.

— **Magyar Bányász Naptár** jelenik meg ez év november havában Budapesten. Ez az első alkalom, hogy a magyar bányász kezébe idegen nyelvű naptár helyett, magyar nyelvű és szellemű naptár kerül. A naptár kiadóhivatala Budapesten (V. Zrínyi-utca 9.) hová a rendelések küldendők. Ára 1 korona.

GAZDAKÖR.

Késő ősszel vethető takarmány növények.

Nagyon fontos a gazdára nézve, hogy kora tavasszal bőséges zöld takarmány álljon rendelkezésére, azért pedig, mert legyen bármennyi száraz takarmánya is télen, az tavaszig rendszeren annyira elfogy, hogy már nagyon kora tavasszal hiánya mutatkozik. Ezért törekvésre minden gazdának újabb időben olyan takarmány keverékeket vetni ősszel, amelyek nagyon kora tavasszal kaszálhatók, s a takarmány hiány pótlására felhasználhatók.

Ilyen takarmány növény újabban a rozsszal vetett szösös bükköny, amelynek egyrészt az a nagy előnye van, hogy késő ősszel, november közepéig is vethető, s tavasszal április végén, vagy május elején már kaszálható s a legsilányabb homoktalajokon is jól diszlik. Vetésének ideje most van október hó folyamán, november hó közepéig. A vetésre 60 kg. szösös bükköny magot, s 30 kg. rozst használjunk. Bár a silány talajon is jól diszlik, de igazán nagy kaszálást csak ott fog adni, ahol a talaj tápláló anyagban nem túlságosan szegény. Ha tehát vastag rendeket óhajtunk kaszálni, akkor a talajt istállótrágyával vagy egy kevés műtrágyával kell ellátnunk. Kötött talajon a vető szántás előtt csak szuperfoszfátot kell kiszórunk, kat. holdanként 100 kg-t adva ebből. Homok talajokon azonban 150—200 kg. káli szuperfoszfátot adjunk, s nagyon helyesen cselekszünk, ha kikéleése után vékony homoktalajon 30—40 kg. salétromot használunk fejtrágyául, a mi gyors fejlődésre ösztönzi a növényt addig is, míg megerősödve maga képes a levegőből szükséges légenyt lekötöni. Olyan homok gazdaságokban pedig, ahol tartanak, nagyon célszerű az ugart mindig szösös bükkönnyel bevetni, mert a talajt nemcsak hogy javítja, hanem kötöttebbé teszi, még abban az esetben is, ha nem szántjuk alá zöld trágyául.

Tavasszal azután kaszálásával ne várjunk kivirágzásáig, mert ilyenkor szörözöttsége már annyira kifejlődött, hogy e miatt az állat nem szívesen eszi, miért is zsendőbb állapotban, a virágzás kezdetén kell lekaszálni. Miután kaszálásának rendes ideje április végére esik, utánna még korai tengeri feléket vagy burgonyát lehet vetni. Ha azonban tarlója nem lesz felszántva, s esőt kap, újra kihajtsa őszig legelőt, avagy egy sarju kaszálást nyújt. Legcélszerűbb zölden fel-takarmányozni, mert szénává száritani igen nehéz, a melyet nem is esznek szívesen az állatok. Ha a termelt mennyiség zölden nem volna feleltethető, leghelyesebben zombolyai módra eltartani.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtása.

Már három éve elmúlt, hogy a tanítók régi vágya megvalósult és fizetését minden hó 1-én az adóhivataltól veheti fel a tanító. A fenti törvény értelmében kiadott 76000—907. sz. miniszteri utasítás 36. §-ában a fizetés felvétel módja az adóhivatal székhelyén nem lakó tanítók részére részletesen körvonalozva van. Ez a miniszteri utasítás nemcsak a tanítóknak szól, akiknek bizonyos jogok biztosítottak abban — hanem szól az iskolaszéki elnökök, postahivatalok, adóhivatalok s részben a kir. tanfelügyelőségeknek is. Azt hiszem, hogy e törvény és miniszteri rendelet — mint ilyen — nemcsak a rendeletek téra néma füzetei és könyvszekrényei számára készültek, hanem arra, hogy azokat minden vonalon megismerve — míg törvényerővel bírnak — végre is hajtassanak és hogy a tanítók megérdemelt fizetésükhöz pontosan hozzá juthassanak.

És mi történik vármegyénkben. Az adóhivatal fogja magát s a rendszeresen kiállított nyugtát az iskolaszéki elnökhöz küldi vissza, hogy a hónap 25-ike előtti aláírását a következő hónap elsejére helyesbítse, majd pedig a tanítónak kijáró összeget az iskola igazgatósága címére szállíttatja. A postahivatal pedig a nyugdíjkönyv és nyugták küldése alkalmán portókötelessé javítja a portómentes záradékot és után fizetést követel a postai szállítmányért. Félreérthetetlenül körül van írva az eljárás a 76000—907. sz. miniszteri utasítás 36. §-ában. Vegye tehát a fáradságot s olvassa el azt — akit illet — s kövesse az utasítást pontosan, akkor nincs zavar, nincs kapkodás.

Ugyanis a fenti utasítás 3-ik bekezdése kötelességévé vagy mondhatnók jogává teszi a tanítónak, hogy szabályszerűen ellátott nyugtáját minden hó 25-ig, nyugdíjkönyvét pedig évenként kétszer — hivatalból beküldje az adóhivatalhoz. Tehát az iskolaszéki elnök köteles 25-ike előtt a nyugtát aláírni, a postahivatal pedig köteles portómentesen szállítani.

A negyedik bekezdés szerinti köteles az adóhivatal a hónap 1-én a a fizetést a tanító címére, ha több tanító van — az ezek által megnevezett tanító címére portómentesen postára adni, szintugy a nyugdíj könyvet is évenként kétszer portómentesen a fenti módon a tanítónak visszaküldeni.

Igy szól röviden az utasítás. Tesék hát tisztelt uraim ahoz tartani magukat s nem pedig szeszélyeskedve új és új módok után kutatni. Akkor rendben lesz minden, akkor nem kell a tanítónak szaladgálni fűhöz-fához, nem kell silány fizetése után 8—10-éig várakozni. Hiszen elvégre a tanító is fizetéséből él, azt joga van pontosan kivánni s a törvény törvény, akár Budapesten, akár Mucsán.

Gáll Ambrus.

korondi róm. kath. tanító.

*) E rovatban díjtalanul helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak a beküldés felelősségére. Szerk.

Ki a Yes-Oui-Si

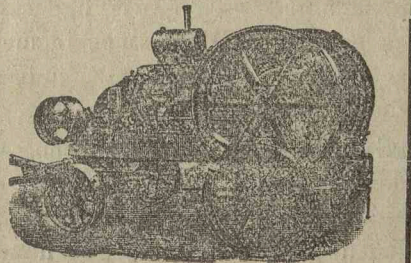
című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrásy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely“-re való hivatkozással mutatószámot szívesen küld bárhova.

Magyar Könyvteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Kárpáti Béla és Trautmann Henrik. Társzerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél inyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester-u. 27. Mutatószámot szívesen küld a kiadóhiv.

Ugynökök kerestetnek.

Eredeti „Christoph“!

benzin szivógáz-motorok, lokomobilok és nyersolaj-motorok ma az első helyen állanak. A „CHRISTOPH“ név garancia. 75 éves kísérletek és tapasztalatok eredménye.

Kérjen árjegyzéket.

Dénes B. motorspecialista Budapest, V. 1. út-körút 15.

ÉLET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, ruhl vérhas, mindenféle himlő és vörheny orbánc, bujakór, szamarhurut, agy tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bél-gyulladás, vese-, máj-, lép-, hólyag, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, őrlés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: Betege Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

DISZMUNKÁK

őzv. Mihálovits Béláné főgimn. tanárné bár-...: minemü...: himzéseket, így: monogramokat és arany himzést, tüfestést, templomi oltárterítőket stb. elvállal és a legkényesebb izlésnek is megfelelően elkészíti. Naponta rendes elméleti és gyakorlati ének, zongora tanítást tart, a melyekre a tanulók FIUK vagy LEÁ-...: NYOK bármikor...

SZÉKELY UDVARHELYT PETŐFI-UTCA 31. SZ. ALATTI LAKÁSÁN JELENTKEZHETNEK.

100 évben csak egyszer

van alkalom gyümölcsfákat és másféle faiskola terméket ily olcsón és jó minőségben venni. Senki se mulassza el tehát ezt a kedvező alkalmat, s rendelje meg a szükségeseket azonnal az alábbi árjegyzék szerint, ameddig a készlet tart.

Gyümölcsfák, túleve-lűfák, diszeserjék, vadonesák a faiskola teljes kitarítása miatt mélyen leszállított áron kaphatók.

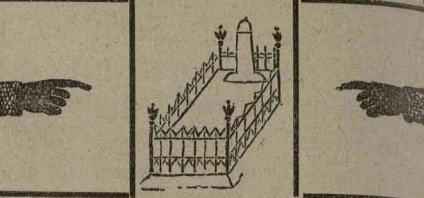
Caspari Frigyes és Társa faiskola, Medgyes (N.-küküllöm.)

Eladó ház.

Reáliskolával szemben Eötvös-utca 15. számú ház, mi 2 szoba, konyha, 1 bolthelyiségből és pincehelyiségből áll. Értekezhetni Dezsó Balásznál, Battyáni-tér 5/a házszám alatt.

Városi lakóházak

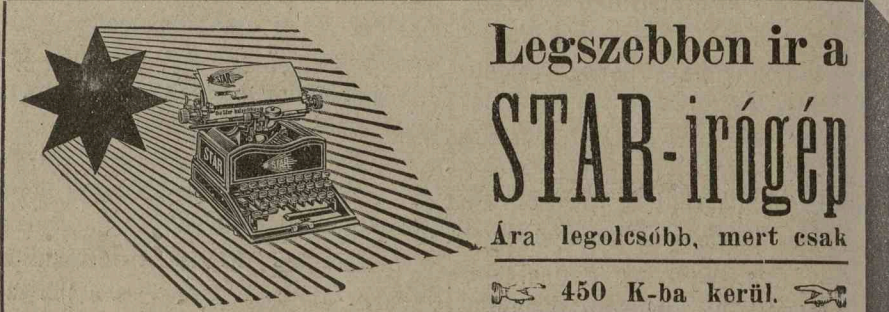
tervezését, költségvetéseket, modern lakóházak szolid felépítését; CSALÁDI SIRBOLTOKAT

(kripták) a legjobb és legszebb kivitelben, minden elfogadható árért pontosan felépít

TÓTH JÓZSEF

képesített kőmivestermester Székelyudvarhely, Bethlen-utca 42. sz. alatt. Az igen tisztelt építető közönség szíves pártfogását kéri. Megbízható jó munka!

Legszebben ír a STAR-írógép

Ára legolcsóbb, mert csak 450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője. BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részlettűzésre is Kérjen prospektust.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára fél évre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Embe Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-fele helybéli felvétel, leveledpapirosok stb. Képes levelezőlapok Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETECH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle szintű, nagyságu, selymu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő papirok és papirkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirasi és rondirasi minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémbl. Bortárcák, pénzes-érszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Dancgoló-sipok és orgonák. Monogramok fehérnemű és leveledpapirjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémbl, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézők, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapcsok stb.